

HUKUKLA OYNANMAZ

Devlet Aklı ve Yeni Anayasa

Prof. Dr. ŞENER AKYOL

1.GİRİŞ

Siyaset Biliminin hazırlayıp Anayasa Hukuku ile genelde Kamu Hukukunun hizmetine sunduğu önemli ilkelerden biri "devlet aklı" kavramıdır."Kamu aklı" denilmesine de itirazımız olmaz.

Devlet aklı veya kamu aklı, devletle ilgili kararların oluşturulmasında devletin geçmişinden başlayarak, karar gücüne kadar yaşadıkları,olumlu sonuçlar benzer olaylardaki olumlu veya olumsuz gelişmeler, değişen şartların yurtiçindeki ve dışındaki tezahürleri, bunların birbirlerini etkileşim biçimleri gözden geçirilerek bir çözüm tasarısı elde etmek; daha sonra bu geçici çözümün uygulanması durumunda doğacak olumlu ve olumsuz verileri değerlendirmek olarak tanımlanabilir.

Bu tanım, açık olarak, bilgiye başvurma gereğine işaret ediyorsa da, ülkemizin gerçeklerini dikkate alarak bir defa daha altını çizmek isteriz: devlet aklı,kişisel gelişim,stratejik birikim...hepsi doğru ve gerekli!..

Bütün bu faaliyetler ve veriler mutlaka devletin bilgi stoklarına da başvurmayı gerekli kılar.Devlet aklına uygun davranılıyorsa o devlete rahatlıkla "akıllı devlet" diyebiliriz.

"Devlet adamı" ise devlet aklı ile davranan ve devletin hizmetinde bulunan ya da bu hizmete kendini adanmış olan kişilerdir.

Kuşkusuz devlet aklına boş veren, uçuk-kaçık davranışlar ile kalabalıkların beğenisini kazananlar, hatta böyle davranışları oy getiren politikacılar olmuştur, olacaktır.

Devletin yüzyıllar süren gelişimini ve devlet teorilerini bilmek gereksinimini duymayan ve öğrenmemek için direnen politikacılar her zaman varlıklarını hissettirip devlete ve yaşadıkları tarihe yük olagelmışlerdir.

Sadece o devlet değil, başka devletler de, hatta büyük ölçekli bakılırsa, insanlık zaman zaman devlet aklına boş eren umursamaz ya da çılgın devlet adamlarının yarattığı çarpıklıkların anısını,derdini ve krizlerini yaşamıştır.

Hazırlanmakta olan ve "Sivil Anayasa" olarak adlandırılan yeni temel yasa hazırlıklarına bu çerçevede, devlet aklı ilkeleri çerçevesinde bakılırsa neler görülecektir.

Bir devletin, milletlerarası ilişkilerdeki yerini ve ağırlığını belirleyen faktörlerden biri kuşkusuz onun siyasal belleğinin derinliği ve bu tarihsel ve siyasal verilerin ustaca kullanılması, kullanılabileceği yolunda bir inancın muhataplarda uyandırılmasıdır.

Burada devlet aklının gereklerine göre, devlet ve hatta hukuk felsefesinin kaynaklarını ihmal etmemeye çalışarak yeni anayasa sorunu üzerinde görüşlerimizi okuyucunun dikkatlerine sunmak istiyoruz.

2.YENİ ANAYASA ZORUNLU MU?

Bu satırların yazarı 1982 Anayasası'nın hazırlanmasında görev aldığı için, bu Anayasa hakkındaki görüşlerinin objektif olmama olasılığı vardır.

Hemen ifade edelim,1982 Anayasasının hazırlık çalışmaları, Anayasa Komisyonu tutanakları ve o dönem basını tanıktır ki o dönem basını tanıktır ki, o dönemde de anayasanın tümünden değişmesine karşı idim. Uygulanmasında hukuki ve sosyal sonuç çıkarmayan hükümlerin muhafaza edilerek 1961 Anayasası'nın gerekli değişiklik ve eklemelerle ve kısa sürede yapılacak değişikliklerle korunmasını savundum.

Bugün de kökten bir "Yeni Anayasa", hatta iddialı bir çıkışla "Sivil Anayasa" yapmak gereksinimi yoktur.1982 Anayasası 25 yıldan beri gerekli değişiklikler yapılarak bugüne kadar gelmiştir.

Esasen her önemli bir çoğunluk kazanan siyasal iktidarın Anayasa değiştirmek girişiminde bulunması Anayasanın otoritesini sarsacağı gibi, şimdi mevcut anayasaya göre seçilmiş olan iktidarın meşruiyetinin temeli olan hukuki belge güvensizliğini çağırıştır.

Bugün 1982 Anayasası'na son vermek isteyen görüş gerçekte Cumhurbaşkanı seçimlerinde karşılaştığı veya yarattığı bunalım içinde, siyasal bir manevra olarak Anayasa değişikliğini ileri sürmüş, gündeme taşımıştır.Seçimlerde elde olunan başarılı sonuç "daha makul davranmayı" ilham edecek yerde, bu konuda "daha aşırıya yaklaşma" politikasına yol vermiştir.Devlet aklına göre, iç politikada güçlü iktidar "hırçın" ve "gergin" seçmen psikolojisini dengelemesini bilebildiği, bunu başarabildiği ölçüde ülkenin ve ulusun geleceğine hizmet eder.

Diğer taraftan seçim kazanmakta rolleri bulunan din kökenli teşkilatlanmaların, bugünkü iktidarı köşeye sıkıştırdıkları anlaşılmaktadır.

"Bugün muktedirsin vaatlerini tut!" baskısının nerede duracağını kestirmek olası değildir.

Kısacası ülkemizin siyasi durumu bir Anayasa değişimine uygun değilken böyle bir yola girilmiştir.Yeni Anayasanın temel hedefinin türban sorunu çözmek olduğu Başbakanın sözlerinden açıkça anlaşılıyor.

Başka deyişle "dilimize ve siyaset hayatımıza gireli 20-30 yıl olan bir kıyafet aksesuarı uğruna anayasa değiştiriliyor" görünüş ve kanaati egemen olmuştur.

Gelenekler,iklim,coğrafya,tarihten gelen alışkanlıklar,hatta dini düşüncelerle başörtüsü ile hukukun ve toplumun bir sorunu yok iken türban bir simge olmuş,bununla da kalmamış militan bir siyasi üniforma halini almıştır.

Şimdi tarih sahnesinde Türk insanı türban için anayasa değişikliğini, "türban anayasası" yapmayı tar-tışıyor.

Özetle Türkiye Cumhuriyeti türbanın yolunu açmak için yeni bir anayasa yapmak noktasına gelmişse, birileri ona bilerek ya da bilmeyerek haksızlık yapmaktadırlar.

Anayasa yapmak çok ciddi bir devlet faaliyeti olduğu gibi, anayasaya türban takmak ya da türban uğruna devletin temel kurallarını ve değişmez, değişmemesi gerekli kurallarını yok saymak çok daha önemli ve hayati devlet eylemidir.

Eğer başbakanın sözleri doğru ise, türban yeni ana-yasanın sembolü ise, bu bir devlet faaliyeti değildir.

Türban mihverdi etrafında anayasa yapmak bir sosyal,tarihi,hukuki hatta dini bir gereklilik oluşturmaz.Bindörtüüz yıldan uzun süredir din temelli böyle bir anayasa kuralı olmamıştır.

Türban mihverinde anayasa yapılacaksa buna niyet edenlerin sadece türban ile yetinmeyecekleri kuşkusuz vardır.Bu kuşku yayılmakta ve endişeleri derinleştirmektedir.Daha şimdiden dini kıyafet konusunda duyarlı çevreler ile iktidar arasında bir gerginlik doğmuş olduğu cümle alemin malumudur.

İktidar,Cumhurbaşkanını ulusal mutakabatla seçme niyetinde olduğunu açıklamış, seçimlerden başarılı çıkma bu vaadini kökten değiştirmiştir. Bu örnek,iktidarın eline yeterli güç geçince sınır ve kural tanımamak hususunda kararlı olduğunu göstermektedir.

Bir de, bu örnek iktidarın eylem ve kararlarında, politikalarında "meşveret", "cumhuriyet ilkleri", "geniş tabanlı mutakabat" ve nihayet "devlet akli" gibi uzun soluklu ve hazmedilmiş yöntemleri boş vererek Anayasanın değiştirilmez hükümlerini sarsmak, değiştirmek ve hatta kaldırma niyetini gösteriyor.

İktidarın partisinin nüvesini oluşturan dini görüşlerin orada varlıklarını sürdürdükleri biliniyor. Dini görüşlerden kastımız "din temeline dayalı devlet kurma özlem ve azmindeki görüşlerdir".

Bu çekirdek görüşlerin makul ve muktedil çoğunluğu sürüklemesi, fanatizm dozu yüksek bir parti politikasını güçlendirip öne çıkarması hızlı bir toplumsal değişim yaratır.

Din temeline dayalı siyasal görüşler böyle bir kuvvete sahip olur ve partinin gücünü, partinin politikasını kendi emelleri için kullanma noktasına gelirlerse, artık geri dönemezler, hatta dönmezler.

Hele Cumhuriyet'in ve ilkelerinin savunucularının görece pasif oldukları bugünkü şartlarda, insanlık tarihinin binlerce yılda eriştiği din ile dünya işlerini ayırmanın ve tutmanın zorlaşacağı dikkate alınırsa Türkiye'nin yakın gelecekte sıkıntılar yaşayacağı söylenebilir.

3.ÇARE

Yukarıda varılan olumsuz, kötümser ve karamsar tablonun değişip aydınlanması için çarelerin bulunduğu ve kendimizi millet olarak, kurumlar olarak, birey olarak umutsuzluğu bırakmamak gerektiğine inanmaktayız.

İlk temennimiz icranın ve iktidarın başı olan Başbakanın olumsuzluğu durdurmanın görevleri cümlesinden olduğunu kabul ile yanlışı durdurmasıdır.

Olamaz mı?

Biz, bir genel seçimde milletin teveccühünü kazanmış olan bir başbakana duyguları ile değil devlet akli ile davranmayı yakıştırmaz.

Önce şu tespiti yapmak gerekiyor; Sayın Başbakan beş yıl kazasız yönettiği ülkeyi bir krize sürüklemek ister mi?

Bu yolda teşvikler ve hatta tahriklerle onun salim ve selim düşünce ile olabileceği kararı değiştirmek isteyenler olabilir. Bir ülkenin huzur ortamından kriz ortamına geçmesinden icranın başı sorumlu olur.

Başbakanın durduramayacağı bir girişim, bir krize gidiş söz konusu olamaz.

İkinci nokta; Türkiye Cumhuriyeti'nin 84 yıllık yol ve çizgisinden, ilke ve felsefesinden koparmak niyetini kuşkuya yer vermeyecek şekilde eyleme dönüştürmek isteyenler harekete geçerler. Bu hareket Anayasa değiştirmek şeklinde olabilir, eylemli başka yollara başvurmak şeklinde olabilir.

Uluslar arası çevrelerde kotarılmış ve sahnelenmeye hazır bir senaryo olasılığı da akla gelmektedir. Aklın kanunları tabiat kanunlarına dayanır.

Böyle bir zorlama halinde Cumhuriyetin kendisi savunma reflekslerini test edilmiş olur.

Bu yazıyı şöyle bağlamak isteriz:

Şu anda anayasa sorunu mübrem bir gereksinim değildir.

Her şeye rağmen bir anayasa yapılmak kararı alınmışsa, bunu asgariye indirmek uygun olur.

Ülkenin selameti namına, ekonominin bir kuralına güvenmesi adına duyarlı konular dışında kalan siyaset düzenlemeleri ile sınırlı bir değişikliğe herkesin olumlu bakacağı kuşkusuzdur.

Aklı egemen kılmak, aklın ilkelerini öne çıkarmak bir siyasa ülkemize ve insanlığa karşı hepimizin ödevidir.